

Méně známé ovocné druhy (2)

ÚVOD

V současné době se stále častěji dostáváme do kontaktu s méně známými ovocnými druhy (také minoritní ovocné druhy, nebo méně rozšířené ovocné druhy).

Plody těchto druhů ovoce mají vysokou nutriční hodnotu (významné obsahy flavonoidů, minerálů a podpůrných látek), které mají pozitivní vliv na zdraví člověka a fyziologickou funkci jednotlivých orgánů a životních procesů, často jsou využívány též v kosmetickém, farmaceutickém a potravinářském průmyslu. Další významná vlastnost, která se zaslouhuje o rozšiřování méně známých ovocných druhů, je jejich nenáročnost na pěstitelské technologie. Zajímavé je i obohacení našeho jídelníčku o chutné plody v čerstvém stavu (ovoce stolní), nebo ve formě různých produktů technologického zpracování (ovocné šťávy, likéry, vína, marmelády, kompoty, sušené a lyofilizované plody, atd.)

Mezi méně známé ovocné druhy patří zástupci ovocných druhů, které nejsou zastoupeny v tržním ovocnářství, ale během poslední dekády si již našly uplatnění v samozásobitelské praxi, nebo rodinných farmách s produkcí plodů s vysokou nutriční hodnotou. Někteří zástupci této velmi početné skupiny ovocných druhů jsou domácími druhy naší flóry, jiné jsou druhy, které byly na naše území postupně introdukovány a následně v našich podmínkách zdomácněly. Celý proces introdukce můžeme spojit s vývojem zemědělství na našem území a také s migrací obyvatel. O některých druzích méně známých ovocných dřevin pěstovaných na našem území se dovídáme z archivních materiálů např. ze 14., ale také 15. století, nebo se jedná o introdukci nedávnou, která je spojená s posledním čtvrt stoletím. Mezi nejčastěji pěstované druhy domácí flóry patří zástupci borůvek, brusinky, černý bez, dřín, hloh, některé druhy jeřábů, klikva a růže šípková. V samozásobitelských výsadbách se setkáváme především s druhou, početnější, introdukovanou skupinou méně známých ovocných dřevin, jako je aktinidie, aronie, velkoplodé borůvky, asijské druhy hlohu, kaštanovník, kdouloň, kdoulovec, klikva, mišpule, morušovník, mišpule, mušovník, rakytník a zimolez kamčatský.

ARONIE, JEŘÁB ČERNOPLODÝ (*Aronia melanocarpa* Wild.)

Význam pěstování:

- plody vhodné pro přímý konzum v čerstvém i sušeném stavu,
- obsahují 13% cukru
- vitamin C 50-70 mg. 100 g⁻¹
- karoteny a antokyany 560-1050 mg. 100 g⁻¹,
- vitaminy PP, B9, B2, třísloviny
- významný je obsah jódu

Stanovištní podmínky:

- patří mezi nenáročné druhy
- pěstuje se i v drsnějších ekologických podmínkách
- významný je dostatek srážek pro dozrávání plodů

Odrůdová skladba:

- Nero • Viking • Brilliant • Aron • Estland • Hakkija • Serina

Výsadba a ošetřování:

- použit lze jakýkoli pěstitelský tvar
- spon výsadby 2,0 x 3,0-4,0 m
- rosvětlovacím řezem udržujeme vzdušnou, nezahuštěnou korunu, zmlazovací řez provádíme podle potřeby za 8-9 let

Sklizeň, zpracování:

- sklízí se v září pro kompoty a pro přímý konzum
- slouží pro výrobu kompotů, likérů, sirupů, proslazování apod.

BEZ ČERNÝ (*Sambucus nigra* L.)

Význam pěstování:

- květy obsahují glykosidy sambunigrin, rutin, bioflavonoidy, antokyany, cholin, éterické oleje, taniny, třísloviny, slizovité látky, omega-3 a omega-6 mastné kyseliny
- plody obsahují glykosidy, antokyany, karoteny, vitamin C 29 mg. 100 g⁻¹, vit. A β-karoten 10 μg. 100 g⁻¹, vitaminy skupiny B, cholin, organické kyseliny, cukry
- celá rostlina obsahuje fytoncidní látky

Stanovištní podmínky:

- vhodné jsou vlhčí humózní půdy
- pěstovat lze téměř ve všech polohách

Odrůdová skladba:

- Dana • Bohatka • Weihestephan • Aleso • Samdal • Sambo • Haschberg • Donau

Výsadba a ošetřování:

- nejvhodnějším tvarem je čtvrtkmen, s kulovitou korunou
- korunu tvoří 7 vzpřímeně rostoucích kosterních větví
- větve periodicky zmlazujeme na vzpřímeně rostoucí výhony spon 5,0-6,0 x 3,5-4,0 m, zatravněné meziřadí

Sklizeň, zpracování:

- plody nesmí být nezralé nebo přezralé
- pro výrobu šťáv, sirupů, vína, likérů, kečupů

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

Libor Dokoupil, Radoslav Vlk, Petr Salaš

Ústav šlechtění a množení zahradnických rostlin, Zahradnická fakulta v Lednici, Mendelova univerzita v Brně

● MENDELU
● Zahradnická
● fakulta
●